

3. Брагінський М.І., Вітрянський В.В. Договірне право. Книга друга: Договори про передачу майна. – М. : «Статут», 2000. – 800 с.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
5. Антуха Г.Г., Афанасьєв Д.І., Дяков В.В. та ін. Науково-практичний коментар «Про захист прав споживачів». Станом на 05.09.2011 р. – К. : Професіонал, 2011. – 388 с.
6. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.

Сегенюк Анастасія Валеріївна

аспірантка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Гончаренко В.О.

СПАДКУВАННЯ ЗА ПРАВОМ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ТА СПАДКОВА ТРАНСМІСІЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Відомості про спадкування за правом представлення та спадкову трансмісію були відомі ще з часів римського права, проте і досі ці питання залишаються одними із проблематичних, як в теорії цивільного права, так і у практичному застосуванні.

Спадкування за правом представлення у теорії цивільного права визначається як особливий порядок закликання до спадкування спадкоємців за законом, але ніяк не є самостійною підставою спадкування.

Суть спадкування за правом представлення полягає у тому, що онуки (правнуки), прабаба, прадід, двоюрідні брати та сестри, племінники спадкодавця, спадкують ту частку, яка б належала їх відповідному родичу, якби той був живий. Тобто, маються на увазі батько чи мати, дід чи баба, брат чи сестра, дядько чи тітка спадкодавця, які б мали успадковувати, але померли ще до моменту відкриття спадщини. Вони виступають спадкоємцями ніби представляючи родича, який був більше близьким спадкодавцю, але який на момент відкриття спадщини помер [2, с. 781].

Також, особливість спадкування за правом представлення полягає у тому, що деякі родичі спадкодавця не входять до складу жодної з черг спадкування за законом, проте повністю вони не усуваються від спадкування, та набувають право на спадкування за деяких умов.

Спадкування за правом представлення може здійснюватися як одним спадкоємцем, так і кількома. У разі, якщо спадкує один спадкоємець, то тоді він спадкує усю частку того спадкоємця, якого він представляє. А якщо спадкують кілька осіб, то тоді їхня частка визначається шляхом поетапного аналізу переходу права на спадкування.

Що стосується спадкової трансмісії, то цим поняттям називається явище, коли спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, то тоді право на прийняття належної йому частки спадщини переходить до його спадкоємців. Ця зазначена частка спадщини переходить до його спадкоємців за законом, а якщо він встиг скласти заповіт, то до його спадкоємців за заповітом. Спадкова трансмісія не стосується тієї частини спадщини, на яку претендують інші спадкоємці, тому що спадкоємці померлого успадковують лише ту частку, яка б перейшла до нього [2, с. 795].

Право на прийняття спадщини спадкоємцями, які приймають спадщину у порядку спадкової трансмісії, здійснюється на загальних підставах на протязі того строку, який залишився після смерті їх спадкодавця, що прийняв спадщину, але не встиг її отримати у зв'язку зі смертю. Але, якщо строк, який залишився для подання заяви про прийняття спадщини, менший як три місяці, то тоді він продовжується до трьох місяців.

Зважаючи на вищевикладене, спадкування за правом представлення слід відмежовувати від спадкової трансмісії. Існує декілька критеріїв, які допомагають побачити різницю між цими поняттями.

По-перше, спадкування за правом представлення здійснюється лише при спадкуванні за законом, при спадкуванні за заповітом воно не застосовується. Спадкова трансмісія, у свою чергу, має місце при спадкуванні як за законом, так і за заповітом. Про це говорить та обставина, що законодавець розташував норми, які регулюють спадкування за правом представлення у главі, яка висвячена спадкуванню за законом, тоді як у ст. 1276 ЦК України прямо говориться про те, що спадкова трансмісія може застосовуватись як при спадкуванні за законом, так і за заповітом [1].

По-друге, у разі спадкування за правом представлення спадкову частку померлого спадкоємця передають чітко визначеному законом колу осіб-внукам, племінникам, діду чи бабі спадкодавця, а при спадкуванні у порядку спадкової трансмісії право на прийняття частки, яку мав би отримати померлий, переходить до його спадкоємців, як за законом, так і за заповітом [3, с. 50].

По-третє, треба мати на увазі часовий критерій, тобто право спадкування за правом представлення застосовується лише тоді, коли спадкоємець помирає до моменту відкриття спадщини. А спадкова трансмісія настає у тих випадках, коли

закликаний до спадщини спадкоємець помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти [4, с. 116].

Отже, дослідивши поняття спадкової трансмісії та спадкування за правом представлення, можна зробити висновок, що обидва цих явища є проблемними питаннями у теорії спадкового права, та потребують удосконалення, змін та роз'яснення деяких понять на законодавчому рівні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Харитонов Є.О. Цивільне право України / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, О.В. Старцев. – [Вид. 3-тє, переробл. і допов.]. – К. : Істина, 2011 – 808 с.
3. Гончарова А. Розмежування понять «спадкова трансмісія» та «спадкове представлення» / А. Гончарова // Підприємництво, господарство і право. – 11/2009. – № 11. – С. 48-50.
4. Печений О.П. До питання про спадкування за правом представлення // Вісник академії правових наук України. – 2012. – №1. – С. 108-117.

Шахназарян Каріне Арнестівна

здобувачка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – д.ю.н., професор Харитонов Є.О.

СУТНІСТЬ СПАДКОВОГО ПРАВА ТА СПАДКУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Соціально-економічні перетворення українського суспільства значною мірою ґрунтуються на реформуванні цивільно-правових відносин. Цей надзвичайно складний процес пов'язаний у першу чергу з кардинальними змінами у відносинах власності, які тягнуть за собою і зміни у спадковому праві. Зворотний зв'язок цього процесу проявляється у використанні регулятивного потенціалу спадкового права для досягнення бажаного економічного ефекту в суспільстві – заповідальна автономія як право особи розпоряджатися об'єктами приватної власності є значним стимулом накопичення майнових благ.

В цивілістичній доктрині термін «спадкове право» визначається досить різноманітно, але не всі визначення наявні в літературі, в належній мірі відбивають його специфіку. В результаті одні дефініції залишаються надмірно розширеними, та дозволяють підвести під них такі відносини, які не є спадково-правовими за своєю